

***TEHNOLOGII DE ELABORARE
A TEMELOR PE ACASĂ
LA EDUCAȚIA MUZICALĂ***

GHID PENTRU PROFESORI ȘI STUDENȚI

Aprobat pentru tipar de către Senatul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, proces verbal nr. _____ , din _____

Recenzenți:

Catedra de Arte și Educație artistică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

Margarita Tetelea, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Mariana Vacarciuc, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

Alexandru Borș, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	4
Tema pe acasă la educația muzicală - formă specifică de evaluare a culturii muzicale a elevilor.....	6
Tipologia temelor pe acasă la educația muzicală.	11
Tehnologii de elaborare a temelor pe acasă la educația muzicală.....	17
Conținuturi orientative ale temelor pe acasă la educația muzicală (teme curriculare generale și activități muzical-didactice):	
<i>Clasa 1</i>	26
<i>Clasa 2</i>	28
<i>Clasa 3</i>	30
<i>Clasa 4</i>	32
<i>Clasa 5</i>	34
<i>Clasa 6</i>	36
<i>Clasa 7</i>	38
<i>Clasa 8</i>	40
Activități muzicale independente pentru copiii dotați muzical..	43
Anexe.....	45
Referințe bibliografice.....	47

Cuvânt înainte

Din perspectiva evoluției sale, lecția de educație muzicală, atât după formă, cât și după conținut, a suportat de-a lungul timpului multiple și variate modificări impuse de intervențiile în titulatura disciplinei care a figurat, succesiv, cu titlurile: *Cântul; Cântul și Muzica; Muzica; Educație muzicală*.

Viziunea actuală de educație europeană tratează noțiunea educației artistice (muzicale) ca un proces individual continuu de autodesăvârșire spirituală a personalității prin multiplele forme de comunicare cu artele frumoase, acestea fiind modalități de reflectare a universului spiritual în care individul se regăsește ca element component.

Reconceptualizarea actuală a sistemului de educație muzicală a stabilit drept scop final formarea culturii muzicale a elevului ca parte componentă și indispensabilă a culturii lui spirituale. Acest deziderat fundamental a presupus formularea unor noi *principii și metodologii* muzical-didactice generale și specifice, a unui nou sistem de *activități muzical-didactice*, a unor teme curriculare *semestriale* care reflectă alte legități ale artei muzicii în raport cu cele ale paradigmei educaționale precedente, tratează fenomenul muzical sub aspectele sale filozofic, estetic, psihologic, prin intermediul cărora copilul percepe muzica ca pe un fenomen integrat în contextul vieții generale și particulare, și nu sub forma sa dispersată în definiții și „legi” abstracte care-i minimalizează natura sa artistică.

Toate aceste adaptări, orientate spre perfectarea conținuturilor lecției de educație muzicală, precum și a mijloacelor de realizare eficientă a acestora, n-au căpătat încă o reflectare necesară și în raport cu tema pe acasă la educația muzicală, care constituie o formă de activitate nu mai puțin importantă. Or, comunicarea elevului cu muzica (în general) nu se încheie la sfârșitul unei lecții sau / și la sfârșitul unor cicluri de lecții. Dimpotrivă, în diverse condiții de loc, de timp, de surse informaționale, de mijloace de realizare etc., elevii contunuă să comunice cu arta sunetelor, însă, cu genuri și forme mult diferite sub aspect valoric. În afara școlii, copiii plonjează într-o dimensiune muzicală controversată, pe care sunt nevoiți să o recepteze în mod

independent, fără îndrumător, consumând, în cea mai mare parte, o muzică de proastă calitate, o muzică ce influențează într-un mod inadecvat conștiința și gustul lor muzical.

Elevul, în dezvoltarea sa, are nevoie să-și cultive sensibilitatea, imaginația, creativitatea în scopul unei autorealizări și adaptări la realitatea înconjurătoare, sarcini posibil de efectuat prin activități intelectuale, artistice, spirituale efectuate atât în cadrul orei de educație muzicală, cât și în afara ei.

Eficiența temei pe acasă la educația muzicală rezidă în elaborarea unor conținuturi și forme ale acestora care rezonează pe deplin cu cadrul procesului instructiv/educativ de la lecție. În acest context, tema pe acasă la educația muzicală solicită stabilirea unui sistem de clasificare a activităților muzicale extracurriculare, desemnând, astfel, un mod special de concepere și realizare a acestora, un ansamblu de activități muzicale ce constituie o unitate structurală sub aspect valoric

Actualul ghid se adresează atât studentului care parcurge calea de inițiere în tainele meseriei de profesor de educație muzicală, cât și profesorului familiarizat deja cu aparatul conceptual al disciplinei, posesor al unei anumite experiențe didactice.

Ca structură, ghidul își propune o tratare generală a temelor pe acasă la educația muzicală, prezentându-se ca un instrument ce suplinește clasificarea, forma și conținutul acestora. Partea practică a ghidului conține un set de teme pe acasă cu caracter orientativ, clasificat pe ani de studii și teme generale semestriale (conform prevederilor curriculare de realizare a sistemului de educație muzicală). Valorificarea domeniilor principale de educație muzicală, incluse în setul de teme pe acasă, va solicita anumite competențe profesionale pe care specialistul le va putea însuși în baza suportului teoretic al ghidului.

Antrenarea sistematică a elevilor în activități muzicale extrașcolare va condiționa realizarea unui învățământ muzical eficient.

Tema pe acasă la educația muzicală - formă specifică de evaluare a culturii muzicale a elevilor

Reprezentând un mijloc eficient de fixare, operaționalizare etc. a competențelor muzical-artistice ale elevilor, precum și o metodă de formare/dezvoltare a motivației de comunicare cu fenomenul muzical, tema pe acasă își reflectă, de asemenea, capacitatea sa evaluativă în contextul activităților muzicale extrașcolare.

Operația de evaluare nu este o etapă suplimentară ori suprapusă procesului de învățământ, ci constituie un act integrat activității didactice. Evaluarea constituie o ocazie de validare a eficacității secvențelor educative, a componentelor procesului didactic și un mijloc de delimitare, fixare și intervenție asupra conținuturilor și obiectivelor educaționale.

Tema pe acasă la educația muzicală, concepută ca formă specifică de evaluare a culturii muzicale a elevilor, reprezintă nu numai verificarea/estimarea sau un mijloc de măsurare obiectivă a acesteea, ci și o cale de perfecționare, ce presupune o strategie globală asupra formării ei.

În afară de faptul că temele pe acasă sunt un mijloc eficace pentru realizarea unui învățământ temeinic, contribuind la fixarea, aprofundarea și consolidarea competențelor, aptitudinilor și atitudinilor muzicale, ele constituie și cel mai important gen de activitate care ajută la formarea/dezvoltarea motivației pentru activitatea muzicală extrașcolară. În scopul realizării adecvate a obiectivelor menționate este necesară o evaluare specifică a calității și a efectuării lor independente de către elevi.

Cunoaștem că lecția constituie forma fundamentală de activitate didactică în școală. Însă o însușire temeinică a cunoștințelor, o formare adecvată a competențelor, aptitudinilor și atitudinilor nu pot avea loc decât în urma unei abordări personale a însărcinărilor. Lecția își păstrează rolul conducător pentru că, în cadrul ei, se expun ideile principale, elevii dobândesc noi cunoștințe și stabilesc legăturile între acestea și cele acumulate anterior. Dar formarea atitudinilor muzicale, receptarea mai profundă a unor competențe de activitate muzicală rămân pe seama activității independente, a studiului individual. Aceasta

se întâmplă și datorită faptului că activitatea independentă nu numai că stimulează elevul să-și înregistreze în memorie în mod mecanic ceea ce a învățat la lecție, să-și aprofundeze și să-și completeze cunoștințele acumulate, dar și să-și dezvolte gândirea creatoare, atenția, memoria și imaginația creatoare.

În procesul educațional integru de predare-învățare-evaluare, ultima componentă ocupă un loc esențial fiind de o importanță aparte, atât sub aspect psiho-pedagogic, cât și social. Una dintre prioritățile importante ale reformei învățământului este modernizarea evaluării, perfecționarea metodologiei și tehnologiilor de evaluare în corelație cu reforma curriculară.¹

Nu este mai puțin adevărat că dificultățile evaluării culturii muzicale ale elevilor prin activități muzicale extrașcolare pot trimite la veritabile aporii, degajate de încercarea de a răspunde la 3 întrebări fundamentale (Figura 1):

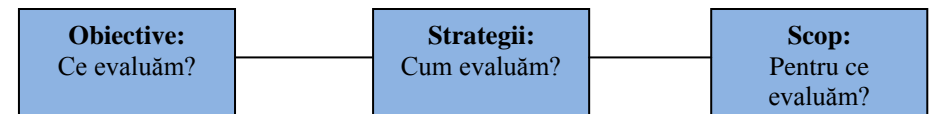

Figura 1

Atunci când se pune problema estimării unei valori, apare o întrebare: **Ce evaluăm?** O stare existentă a individului sau evoluția acestuia?

Un defect major al evaluării rezidă în centrarea sa exclusivă pe una dintre reperele menționate. Starea prezentă a personalității elevului este, desigur, rezultatul unei evoluții, al unui capital cultural încorporat, dar, cu toate acestea, nu trebuie ocultată realitatea procesuală, devenirea existenței umane, virtualitățile și posibilitățile de perspectivă.

Munca independentă reflectă nivelul de realizare a obiectivelor preconizate în scopul formării/dezvoltării anumitor competențe muzicale. Temele pe acasă la educația muzicală, care au finalitatea de fixare, consolidare și aplicare a acestora, participă, concomitent, și la

---

¹ Cabac, V. *Evaluarea prin teste în învățământ*, Bălți, 1999

evaluarea **calității** lor. Astfel, în baza obiectivelor stabilite de către profesor, tema pe acasă la educația muzicală va urmări (Figura 2):

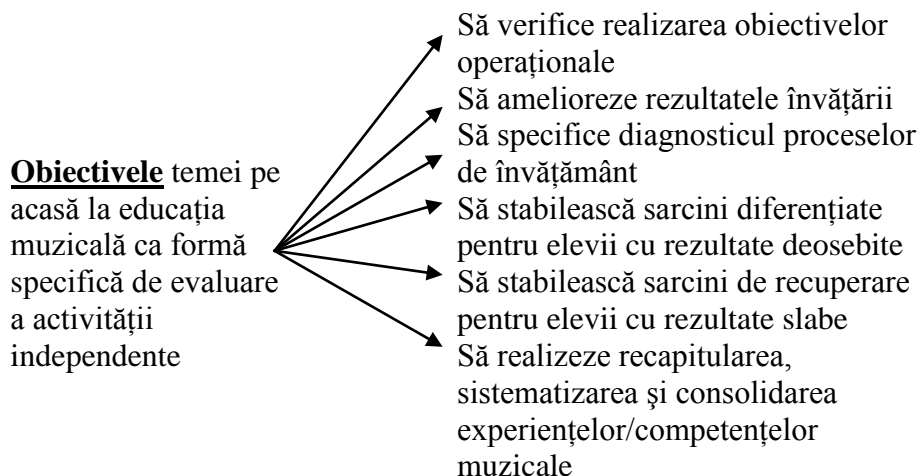

Figura 2

În domeniul învățământului muzical, unde elementul subiectiv predomină și este determinant, planul finalităților evaluării presupune deplasarea accentului de pe aspectul exterior, instructiv-informativ-teoretic (ceea ce se egalează cu acumularea de cunoștințe muzicale și/sau despre muzică, precum și cu posedarea aptitudinilor/ capacităților de a interpreta, analiza, aprecia muzica etc.) pe aspectul interior, cel formativ-aplicativ prin care se reflectă dragostea, interesul elevului pentru arta muzicală, tendința de autorealizare și de modelare a „Eu”-lui conform legilor ei sublime.

Cum evaluăm?

Urmărind fixarea, consolidarea, aprofundarea și îmbogățirea competențelor elevilor, acumulate la lecții, tema pe acasă la educația muzicală constituie cea mai importantă formă prin care profesorul va putea evalua nivelul și calitatea competențelor muzicale, însă, și aici, la fel ca și în cazul însărcinărilor, aprecierea se va produce pe linia „spiritualului”, întrucât simțul, trăirea interioară, sensibilitatea și receptivitatea artistică necesită o apreciere specifică disciplinei.

În funcție de specificul tuturor tipurilor de evaluare a activităților muzicale școlare, tema pe acasă la educația muzicală reprezintă o formă de evaluare ce se raportează, în special și în mod direct, la realizarea scopului final al educației muzicale prin activități muzicale extrașcolare, scop ce rezidă în necesitatea spirituală de comunicare permanentă a elevului cu muzica.

Acest tip de evaluare se realizează prin fazele de:

- deschidere a evaluării spre rezultatele spațiului extrașcolar (competențele relaționale: elev-muzică; disponibilități de apreciere a muzicii de valoare etc.);
- extindere a acțiunii de evaluare, de la verificarea și aprecierea rezultatelor – *obiectivul tradițional* la evaluarea desfășurării procesului de activitate muzicală independentă, a strategiilor de acest gen care au condus la anumite rezultate, precum și a situațiilor / motivației de activitate muzicală independentă;
- luare în calcul a altor indicatori decât a achizițiilor muzicale cognitive, precum manifestarea atitudinală raportată la activitatea muzicală independentă.

Pentru ce evaluăm?

Evaluarea la educația muzicală prin intermediul temei pe acasă nu poate fi privită ca o acțiune propriu-zisă, ci ca un demers necesar actului de instruire/educație la această disciplină. În consecință, ea nu poate ignora analiza aspectului instructiv, vizând formarea/dezvoltarea sistematică a cunoștințelor/capacităților muzicale, după cum nici nu se poate limita la acestea, neglijând ceea ce este general, semnificativ pentru o categorie întreagă de subiecți: formarea culturii muzicale ca parte componentă a culturii spirituale prin prisma situațiilor/posibilităților particulare de manifestare/activitate muzicală a elevilor în condițiile extrașcolare. Această conexiune legitimează realizarea acțiunilor evaluative, ceea ce, din perspectiva evaluării temei pe acasă la educația muzicală, presupune luarea în calcul a performanțelor măsurabile ale elevului, a nivelului și calității competențelor muzicale, precum și a celor relative, avându-se în vedere cunoașterea situațiilor concrete, particulare de activitate muzicală extrașcolară a acestuia, precum și manifestarea atitudinală față de muzica de valoare.

Direcția principală de evaluare a activităților muzicale independente o reprezintă determinarea gradului de extindere a acestora asupra instruirii muzicale propriu-zise, a condițiilor, a factorilor și proceselor de care depinde calitatea și eficiența respectivului act muzical.

În consecință, rezultatele activităților muzicale extrașcolare nu pot fi cunoscute, dar mai ales interpretate, apreciate și explicate, decât în strânsă legătură cu evaluarea atitudinilor și necesităților spirituale, în rezultatul cărora acestea s-au realizat. Direcția acțiunii de evaluare marchează, astfel, 3 etape de dezvoltare a acestora (Figura 3):

I	Înșușirile muzical-psihologice ale elevului	→	- <u>Dorința</u> de cunoaștere profundă a creației componistice a lui J.S. Bach
II	Activitatea muzicală extrașcolară propriu-zisă	→	-Audierea intensivă conștientă a muzicii lui J.S. Bach; -analiza muzicologică, artistică, estetică a creației lui I.S.Bach.
III	Efectele activității muzicale extrașcolare ale elevului	→	-Formarea/ dezvoltarea unui gust muzical elevat; -cunoașterea profundă a creației muzicale a lui I.S. Bach.

Figura 3

Aceste trei etape distinctive ale acțiunii evaluative asupra activităților muzicale independente îi reflectă caracterul multidimensional.

Acțiunea de evaluare a culturii muzicale a elevilor, care este una relativă, subiectivă, întrucât plasează și estimează în prim-plan atitudinea muzicală, realizată prin prisma activităților muzicale extrașcolare, va releva rezultate mult mai adevărate, mai obiective vizavi de evaluarea culturii muzicale a elevilor în condiții școlare. Or, în cadrul activităților muzicale școlare, elevul este lipsit sau limitat în posibilitatea de a manifesta atitudine subiectivă, nedorită față de o anumită muzică.

Tema pe acasă la educația muzicală, ca formă de evaluare, reprezintă un model de observare, dirijată din afară, și care este stabilit

de către profesor, dar favorabil prin faptul că lasă totodată loc autodirijării și, respectiv, autoevaluării.

Tema pe acasă reprezintă faza de tranziție prin intermediul căreia elevii se desprind treptat de tutela profesorului, ca, în final, să ajungă la o independență completă de activitate/practică muzicală raportată necesităților spirituale permanente.

Tipologia temelor pe acasă la educația muzicală

În funcție de conținuturile temelor pe acasă la educația muzicală, se conturează și principalele tipuri ale acestora; fiecare având o structură proprie, determinată, dar nu fixă, rigidă, ci una flexibilă, deschisă, ce permite adaptări și diversificări în funcție de variabilele ce definesc contextul și obiectivele respectivei activități muzicale independente.

Tipul de temă pe acasă la educația muzicală desemnează un mod de concepere și realizare a activităților muzicale independente, o categorie de activități muzicale ce prezintă o unitate structurală cu valoare orientativă.

Activitățile muzicale independente, ca părți componente ale temei pe acasă, se află în raport de reciprocitate și se realizează într-o anumită consecutivitate. De aceea, tipologia temelor pe acasă, care este destul de variată, nu poate fi șablonizată, nici supusă unei clasificări unice, stabilite o dată pentru totdeauna. Prezența variabilă a diferitelor tipuri de activități muzicale în contextul aceleiași teme pe acasă nu permite o structurare absolută a acesteia din urmă, ci doar una relativă, flexibilă de la un caz la altul.

Pe lângă acești factori, însă, putem stabili și unele particularități specifice pentru fiecare tip de temă pe acasă la educația muzicală, favorabile să fixeze pentru fiecare categorie o anumită structură relativ conturată (Figura 4).

I. În linii generale, temele pe acasă la educația muzicală, în funcție de scopul urmărit și de forma în care sunt executate, vor avea un anumit caracter. Acestea se pot referi atât la aspectul instructiv (rezolvarea temelor din manualul școlar, lectura suplimentară din domeniul muzicii, confecționarea diferitor pseudoinstrumente muzicale

etc.), cât și (în preponderență!) la aspectul educativ (audieri muzicale, colecționarea cântecelor de diferite genuri de la persoanele în vârstă din localitate, selectarea muzicii în scopul utilizării ei ca material suplimentar la alte discipline școlare etc.).

Activitățile muzicale de ordin instructiv, vizând acumularea diverselor informații muzicale și despre muzică, vor avea finalitate preponderent educativă, adică vor fi orientate spre formare de competențe muzicale.

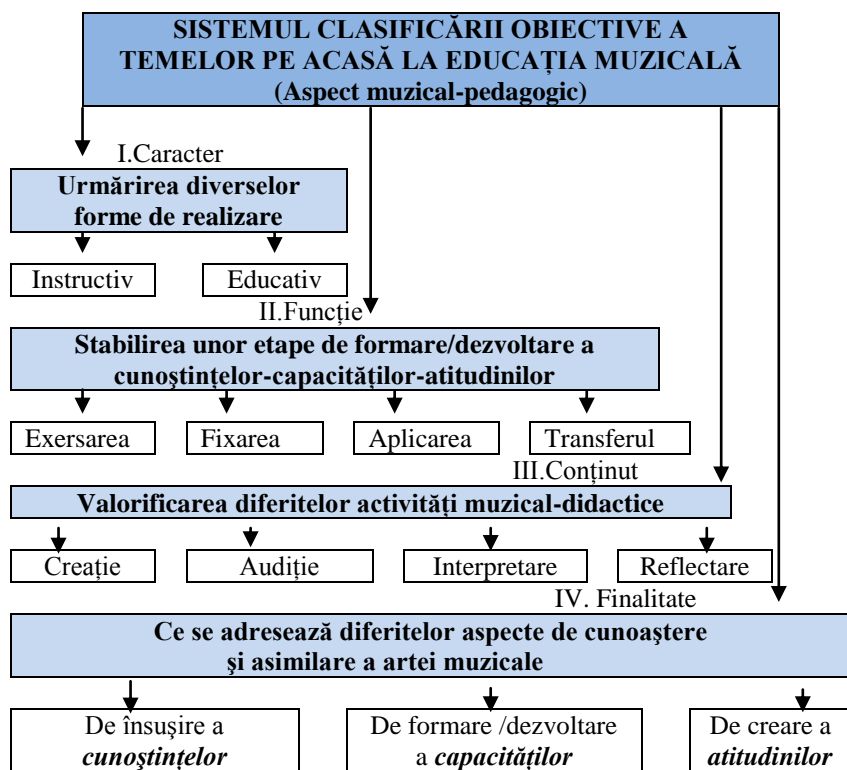

Figura 4

Aspectul instructiv, prin care se urmărește, în primul rând, formarea de reprezentări, noțiuni, judecăți, categorii, capacități de reproducere și interpretare, va solicita prezența unui fond emoțional cu efect de

sensibilizare psihologică și spirituală a elevului, cu finalitate de formare și dezvoltare a unei culturi de descifrare a mesajelor muzicale.

Activitățile muzicale independente, de natură instructivă, își demonstrează eficiența numai prin valoarea aplicabilității lor, întru realizarea adecvată a activităților muzicale educative. Valoarea aspectului instructiv rezidă în favorizarea dezvoltării eficiente a atitudinilor adecvate față de valorile artistico-estetice și contribuie atât la formarea idealului estetic, de a avea satisfacții sufletești în fața frumosului din opera de artă, cât și la stimularea tendinței de a crea noi valori.

II. Funcțiile temelor pe acasă la educația muzicală reflectă valoarea intrinsecă și extrinsecă a acestora în contextul procesului instructiv-educativ.

Formarea/dezvoltarea de competențe muzicale reprezintă un proces în continuă desfășurare, care presupune o realizare sistematică, eșalonată de la o etapă la alta (Figura 5).

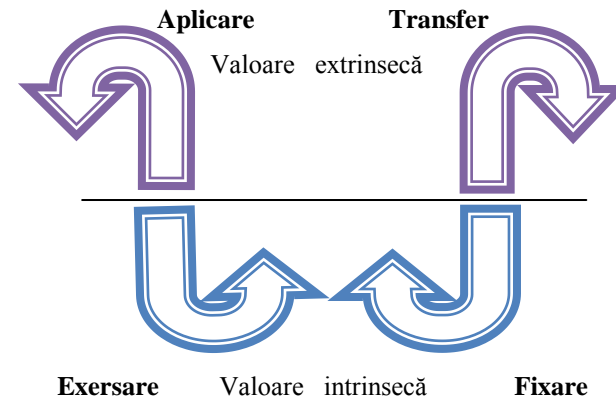

Figura 5

Valoarea intrinsecă a temelor pe acasă la educația muzicală presupune: exersarea și fixarea² de competențe muzicale. Acest aspect, fiind orientat spre cunoașterea muzicii din interior, antrenează activități muzicale concrete, urmărind inițial exersarea și fixarea nemijlocită a competențelor muzicale.

Funcția de exersare și fixare a temelor pe acasă la educația muzicală realizează obiective didactice fundamentale, urmărind formarea de competențe muzicale existente independent, fără trasarea unor interacțiuni reciproce ale acestora.

Cunoașterea unor noțiuni, categorii, termeni, legi muzicale specifice, cunoașterea de date, informații despre muzică, despre evoluția ei, despre compozitori, interpreți, formații, instrumente, epoci, curente, școli, stiluri artistice etc. constituie obiective ale acestui tip de teme pe acasă, cu funcții de exersare/ fixare a cunoștințelor/ capacităților.

Valoarea extrinsecă a temelor pe acasă la educația muzicală presupune funcția de aplicare și transfer³ a acestora. Pe parcursul acestor două etape, competențele muzicale, care au fost exersate și fixate, sunt raportate la alți factori, la alte condiții, la alte mijloace de realizare etc.

III. La baza uneia dintre clasificări, stabilim orientarea temelor pe acasă la educația muzicală spre valorificarea domeniilor principale ale acesteia, reflectate în standardele educaționale.

Activitățile muzical-didactice, realizate independent de către elevi, solicită diverse forme de inițiere muzicală ca acte de: creație, audiere, interpretare și reflectare (analiză/critică). În dependență de prezența sau prevalarea unora dintre aceste aspecte, vom defini teme pe acasă cu caracter: de creație, auditiv, interpretativ și de reflectare.

Acest tip de clasificare de asemenea este unul relativ, întrucât definitivarea categorică a acestora este imposibilă, or, coexistența, conlucrarea, prezența simultană a două sau mai multe activități

---

² Morari, M., *Evaluarea culturii muzicale a elevilor în procesul de realizare a curriculum-ului școlar. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie*. Chișinău, 2004, pag. 14.

³ Ibidem, pag. 14

muzicale, în contextul aceleiași teme pe acasă, este firească, fapt ce poate favoriza doar predominarea uneia dintre activități.

IV.O altă sistematizare a temelor pe acasă la educația muzicală rezidă în antrenarea aspectelor de cunoaștere și asimilare a artei muzicale, în formarea și dezvoltarea lor, contribuindu-se treptat la formarea competențelor muzicale angrenate într-un sistem de orientări valorice ce vor eficientiza rezolvarea unor probleme cu care individul se va confrunta în viața reală.

1. **Temele pe acasă cu scop de valorificare a cunoștințelor muzicale și despre muzică** presupun însușirea teoretică atât a cunoștințelor-cheie (fundamentale), cât și a celor particulare.

Efectuarea oricărui tip de activitate muzicală (compunere, interpretare, audiere sau reflecție) solicită un anumit volum de cunoștințe din domeniul muzicii.

Acest tip de temă pe acasă are un obiectiv fundamental: însușirea de cunoștințe (și, pe baza acestora, dezvoltarea capacităților și atitudinilor muzicale).

Cunoștințele muzicale/despre muzică, însușite în mod independent de către elevi, vor determina în mare măsură finalitatea activităților muzicale practice, și nu acumularea mecanică, propriu-zisă a lor.

2. **Temele pe acasă cu scop de formare/dezvoltare a capacităților muzicale**

Fenomenul muzical există numai sub formă de proces real, atunci când sună, influențează sau creează anumite stări, „trairi”, atitudini. Conținutul unei valori muzicale nu poate exista în afara sonorității propriu-zise a acestuia, adică în afara contopirii directe, intuitive a elevului cu muzica, fie sub formă creativă, interpretativă sau auditivă. Orice formă de „a face” muzică, de activitate muzicală solicită prezența și manifestarea unor aptitudini/capacități muzicale.

În cea mai mare parte a lor, aptitudinile muzicale pot fi dezvoltate prin intermediul activităților muzicale independente, extrașcolare. Or, varietatea condițiilor spațiale, temporale, multitudinea mijloacelor de realizare a activităților muzicale independente, promovate în afara orei de educație muzicală, favorizează formarea/dezvoltarea capacităților muzicale.

3. **Temele pe acasă de creare a atitudinilor muzicale**

Conform finalităților educației muzicale ca disciplină, conchidem prevalarea formării/dezvoltării atitudinilor muzicale, ca aspect fundamental și indispensabil procesului de cunoaștere și asimilare a fenomenului muzical. Cunoștințele/capacitățile muzicale, constituind piloni în fundamentarea atitudinilor muzicale, oferă prioritate acestora. Or, marea diversitate a muzicii, prezentă în afara orei de educație muzicală, este valorificată în mod discret de către elevi, în funcție de gustul estetic al acestora.

În acest plan, se conturează valoarea duală a atitudinilor muzicale: ca mijloc de percepere/promovare a artei muzicale (prin care atitudinile muzicale/gustul estetic presupun niște criterii de selectare a muzicii), și ca finalitate în sine (toate conținuturile temelor pe acasă la educația muzicală se focusează pe dobândirea atitudinilor muzicale).

Această divizare a aspectelor de cunoaștere și asimilare a artei muzicale, în contextul activităților muzicale independente, este una relativă, convențională. Constituind un „tot unitar”, ele coexistă și conlucrează în realizarea oricărei activități muzicale. Orice formă de „a face muzică” solicită anumite cunoștințe, aptitudini, și, nu în ultimul rând, manifestarea atitudinilor adecvate (Figura 6).

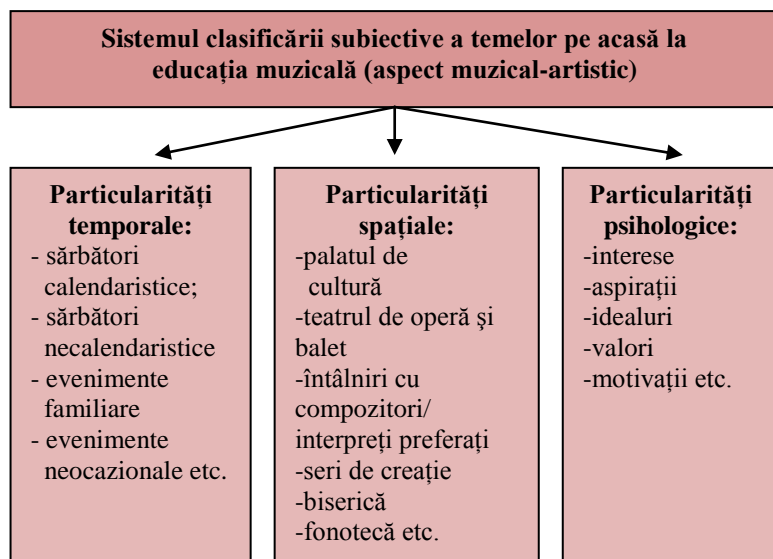

Figura 6

Orice activitate muzicală extrașcolară presupune coexistența unei multitudini de factori/ variabile/ condiții etc. Sunt factori de ordin social, psihologic, fizic mai mult sau mai puțin implicați în procesul educativ-muzical și aflați în diferite forme de acțiune reciprocă. Fiecare dintre factorii prezenți poate influența într-un anumit mod desfășurarea, specificul, efectele procesului de autoeducație prin activitatea muzical-independentă.

În domeniul pedagogiei, această configurație a factorilor prezenți în desfășurarea unui act educativ constituie *câmpul educațional*.⁴

Temele pe acasă la educația muzicală vor presupune o înaltă ținută muzical-artistică, consonantă, după structura de idei, lumii interioare a elevilor, motivelor majore ale vieții, realității ce-i înconjoară, problemelor ce frământă sufletul acestor generații. Temele pe acasă, corespunzătoare unor particularități temporale, spațiale și psihologice ale elevilor, reclamă activități muzicale independente, cu un conținut de o amplă diversitate tematică și de caracter stimulator al afecțiunilor și motivațiilor elevilor.

Tehnologii de elaborare a temelor pe acasă la educația muzicală

Finalitatea temei pe acasă în calitatea sa de element important al sistemului educativ-muzical rezidă în antrenarea permanentă a elevului în diverse activități muzicale, ce depășesc limitele unei ore de educație muzicală. Or, contactul elevului cu muzica nu se încheie la sfârșitul unei lecții sau/și la sfârșitul unei succesiuni de lecții. Dimpotrivă, elevul continuă să comunice, însă, cu o muzică mult mai diferită ca valoare/calitate și receptată în condiții mult mai diverse de loc, de timp, de surse informaționale, de mijloace de realizare etc.

Amplificarea autonomiei elevului în oceanul „sonor” din afara lecției se exprimă prin creșterea independenței sale în desfășurarea perceperii muzicii. A-i învăța pe elevi să descifreze mesajul sonor al

---

⁴ Todoran, D. *Introducere în pedagogie*, Cartea Românească, Cluj, 1946, pag. 115

lumii înconjurătoare înseamnă a le forma priceperi, deprinderi și tehnici de percepere și creativitate muzicală, asociate cu motive intrinseci de comunicare permanentă cu muzica.

Tema pe acasă va contribui nemijlocit la formarea culturii muzicale a elevilor în condițiile în care aceasta va presupune forme și conținuturi dintre cele mai variate și mai interesante. Toate metodele și procedeele de selectare a însărcinărilor trebuie utilizate în mod creator, valoarea lor fiind relaționată cu obiectul de studiu, cu tema respectivă, cu obiectivele prevăzute pentru o anumită activitate, cu nivelul intelectual al clasei, cu vârsta elevilor etc.

În funcție de acești factori, orice activitate realizată în afara orei de educație muzicală și fără supravegherea directă a profesorului va obține un caracter specific, individual, astfel conturându-se importanța temei pe acasă în calitatea sa de stimulent al intereselor și de coordonator al activităților muzicale independente ale elevului.

Pe lângă cerințele comune întregului proces instructiv-educativ, tema pe acasă la educația muzicală va purta pecetea domeniului pe care îl reprezintă. Activitățile muzicale independente nu se vor reduce la activitatea de cântare și învățare de cântece, însușirea mecanică a unor noțiuni de teorie a muzicii, a unor deprinderi elementare de solfegiere etc. Aceste aspecte de studiu se prezintă ca niște elemente „scheletice” ale muzicii, care necesită însușirea de către elevi pe o cale rațională, venind în contradicție cu cerințele actuale de cunoaștere a artei muzicale pe cale afectiv-emoțională. Finalitățile actuale deplasează accentul spre solicitarea unui fond atât intelectual, cât și afectiv-psihologic al elevilor. „În învățământul muzical legile didacticii sunt necesare, ele nu pot fi excluse, dar se vor transforma în reguli „moarte”, dacă nu vor fi însuflețite de specificul muzicii”, afirmă D. Kabalevskii.

Tema pe acasă la educația muzicală trebuie să dezvolte elevului capacități creative de meditare, cercetare, analiză, descoperire prin studiu personal a valorilor artei sonore.

Eficiența temelor pe acasă rezidă în abordarea unor principii fundamentale adecvate care vor condiționa realizarea eficientă a învățământului muzical-general extrașcolar.

Principiile didactice presupun respectarea anumitor căi, cerințe fundamentale, orientate spre realizarea corespunzătoare a finalităților și

conținutului procesului de instruire/educație. În conformitate cu principiile comune întregului proces de învățământ, tema pe acasă la educația muzicală pretinde elaborarea unor trasee ce ar respecta atât caracterul învățământului muzical-general, precum și natura activității independente, extrașcolare.

Pe lângă principiile fundamentale caracteristice întregului învățământ școlar, precum și ale celor specifice învățământului muzical-general (acestea din urmă fiind elocvent tratate în studiile autorilor: E. Abdulin, O. Apraxina, E. Coroi, I. Gagim, D. Kabalevsky, A. Matora-Ionescu ș. a), tema pe acasă la *Educația muzicală* solicită stabilirea unor direcții ce ar eficientiza realizarea activităților muzicale independente în corespundere cu specificul și finalitatea acestora:

1. **Principiul subiectivității în artă** (trăirea muzicii)⁵

Ascultând muzica ce-l înconjoară zilnic, copilul va redescoperi în mod individual ceea ce s-a discutat la lecție. Valoarea intrinsecă a temelor pe acasă rezidă în antrenarea diferitor capacități muzicale ale elevilor întru realizarea sarcinilor instructiv-educative prezente aici, respectând totodată și posibilitățile fizice și intelectuale ale elevilor. Or, fiecare persoană percepe/trăiește aceeași muzică în felul său, în mod individual, pentru că fiecare om este irepetabil, atât în plan fizic, cât și, în special, în plan psihic. Subiectivitatea percepției muzicale este condiționată de un șir de factori ce țin de irepetabilitatea fiecărui om. În același timp, subiectivitatea percepției muzicale ține și de alți factori cum ar fi: experiența auditivă muzicală anterioară, instruirea muzicală (nivelul ei la momentul dat), gradul de participare interioară, gradul de activitate a imaginației etc.

Așadar, actul perceptiv poartă un caracter subiectiv-obiectiv. Elevul percepe în mod subiectiv obiectivitatea sonoră conținută în textul muzical. Dacă obiectivitatea ține de ceea ce percepe elevul, atunci subiectivitatea ține de felul cum sesizează și interpretează în sine mișcarea sonoră.

---

⁵ Gagim, I. *Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale, Referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publicate în pedagogie*, Chișinău, 2004, pag. 46

2.Principiul tangentialității competențelor/experiențelor muzical-individuale este orientat spre organizarea la ora de educație muzicală a unei atmosfere creatoare de colaborare între elevi în baza activităților muzicale realizate independent și a competențelor/experiențelor⁶ formate/ dezvoltate în context extrașcolar.

Or, prin activitatea școlară, elevilor li se oferă posibilitatea asimilării, percepției, conștientizării mesajului muzical-obiectiv propus de către profesor potrivit atitudinii, modului de percepere de către acesta a unui fenomen muzical (aici nu vom exclude însă și posibilitatea elevului de a recepta în mod subiectiv informația respectivă).

Acest principiu se materializează prin procedee specifice de prezentare a materiei muzicale în contextul orei de educație muzicală din perspectiva interferenței de competențe/experiențe muzicale a fiecărui elev acumulate prin intermediul activităților muzicale independente, realizate în condiții diverse de timp, loc, posibilități etc. și în funcție de unele aspecte psihologice ale elevilor (interese, aspirații, capacități etc.). Acest principiu oferă elevului posibilitatea de percepere și trăire a fenomenului muzical-obiectiv prin prisma unei analize și sinteze de competențe/experiențe muzical-subiective a tuturor elevilor, aflate în relații de interdependență, comuniune, manifestare în viața de zi cu zi. Pentru o percepere corespunzătoare a muzicii, pentru depistarea și explicarea fenomenelor muzicale, se solicită, respectiv, și o multitudine de perspective.

O abordare complexă, multidimensională, pluriaspectuală a fenomenului muzical asigură și o percepție integrală, stabilind astfel o relație activă între elev și realitatea înconjurătoare. Interferența diferitelor tipuri de gândire, asociații de idei (Figura 7) constituie un factor important pentru formarea/dezvoltarea multilaterală a culturii muzicale a elevului, precum și pentru crearea necesității spirituale de comunicare perpetuă cu valorile muzicale.

---

⁶ Morari, M. *Evaluarea culturii muzicale a elevilor în procesul de realizare a curriculum-ului școlar. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie.* Chișinău, 2004, pag. 8.

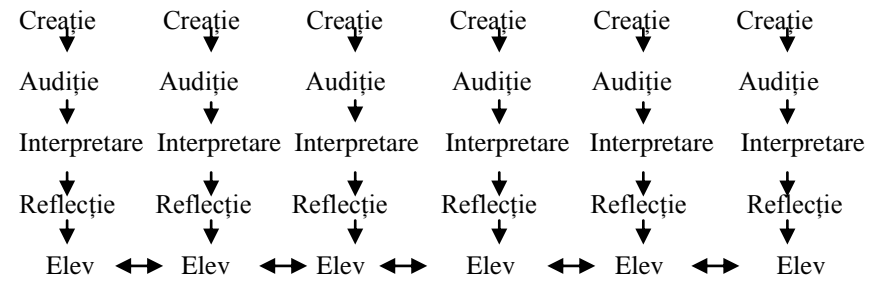

Figura 7

Acest principiu de tangențialitate perceptivă a fenomenului muzical ne demonstrează eficiența corelației/ raportării diferitor competențe/ experiențe muzicale ale elevilor. Valoarea lui rezidă în anticiparea și pregătirea accesului elevilor la înțelegerea materiei muzicale și teoretice din perspectiva analizei și sintezei propriilor competențe/ experiențe muzicale, rezultate a reflecțiilor subiective asupra muzicii și a tangențialității (cooperării) acestora.

În contextul evaluării temei pe acasă la educația muzicală, principiul tangențialității perceptive se va efectua ca o juxtapunere relativă a informațiilor și materiilor în scopul realizării unor obiective comune, complexe, potrivit percepției subiective de către elevi a unor elemente obiective, deoarece la nivel de ansamblu elementele eterogene interferează, producând elevului o percepere amplă, originală, unică.

Acest principiu de abordare sincretică va declanșa o încărcătură emoțională și informațională bogată și diversă. Gândirea și sensibilitatea muzicală a elevului rezultă din interferența diferitor tipuri de reflectare asupra muzicii, din gradul de percepere a mesajelor artistice redade de muzică și din raportarea la diverse tipuri de gândire muzicală, de percepere muzicală ca, în ultimă instanță, să devină o reflecție proprie, o marcă a lumii sale interioare.

3. Principiul educativ-formativ (valorificarea Eu-lui)⁷

Spre deosebire de lecție, unde întâlnirea cu muzica este dirijată, situațiile de educație estetică individuală, prin acțiunea independentă,

⁷ Gagim, I. *Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale, Referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publicate în pedagogie*, Chișinău, 2004, pag. 46

(studiul muzical individual, tema pe acasă la educația muzicală, vizionare de concerte etc.) pătrund interiorul profund al fiecărui elev nu la nivel de însoțitoare a vieții, ci ca o componentă indispensabilă a vieții.

Atât prin specificul și conținutul său, cât și prin posibilitățile sale formative, muzica va solicita mai ales fondul afectiv al elevului, procesul având implicații directe în declanșarea unor stări, a unor trăiri și sentimente.

4. **Principiul instructiv-informativ-tehnologic** (formarea de cunoștințe/ capacități)⁸

Cunoștințele/ capacitățile muzicale vor contribui în mod direct la asimilarea muzicii cotidiene din afara orei de educație muzicală, la perceperea și înțelegerea individuală a ei, la receptarea imaginii artistice a creației și la executarea ei în mod independent. Cunoștințele muzicale nu vor fi adunate de dragul cunoștințelor, ci pentru a le aplica în practica de cunoaștere și, în primul rând, de simțire/trăire a artei muzicale.

Tema pe acasă va include activități muzicale de ordin instructiv-informativ-tehnologic doar ca mijloace ce ar permite accesul la capodoperele muzicii, și nu ca scop în sine. Aceasta reflectă, nemijlocit, tendința activităților muzicale independente de a acorda prioritate nu elementelor științifice (care ne vorbesc despre muzică), ci celor artistice, estetice, etice (adică muzicii propriu-zise), urmărindu-se, în primul rând, cultivarea la elevi a dragostei, a necesității sufletești pentru arta muzicală.

5. **Principiul continuității**⁹

La baza aceleiași selectări a informațiilor muzicale și a lucrărilor (audiate sau interpretate), care urmează a fi studiate în contextul temei pe acasă la educația muzicală, se va respecta, de asemenea, și continuitatea logică a lucrului din clasă, ceea ce presupune stabilirea diverselor corelații între conținutul activității din cadrul orei

---

⁸ Ibidem, pag. 46

⁹ Ibidem, pag. 46

de educație muzicală și între cele realizate în mod independent, la capitolul “*Tema pe acasă la educația muzicală*”.

6. Principiul accesibilității¹⁰

Sarcinile temei pe acasă trebuie să fie adecvate capacităților de înțelegere a elevilor, adică să fie accesibile. Având titlu de lege fundamentală a pedagogiei, **accesibilitatea** derivă din modul de adaptare a cerințelor la nivelul de dezvoltare psiho-fiziologică a elevilor. Potrivit cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor elevilor, sarcinile temei pe acasă la educația muzicală trebuie să facă apel la volumul de cunoștințe deja acumulat, să antreneze deprinderile formate, solicitând, în același timp, o activitate creatoare, o extindere a asociațiilor, întrucât accesibilitatea nu înseamnă lipsă de efort, ci tocmai un asemenea efort de a face greul ușor, neclarul – clar, complicatul - necomplicat etc. Problema constă în definirea unor metode care ar facilita activitatea de înțelegere a elevilor a sarcinilor propuse.

7. Principiul atractivității

Altă condiție pe care e necesar s-o respecte temele pe acasă este faptul ca ele să fie **interesante**. O sarcină atractivă dezvoltă gândirea elevului, stimulându-i la maximum inițiativa.

Acest factor stimulează întregul proces instructiv la general, și, în mod special, cel al educației muzicale. Însăși muzica, prin forța ei de acțiune magică, prin felul ei de a fi, va contribui la crearea unei atmosfere vii, emoționale, captivante. Prin orice activitate muzicală, care stimulează interesul elevului, se formează și se dezvoltă cele mai variate trăiri și emoții, acumulate în rezultatul efectuării sarcinilor incluse în tema pe acasă la educația muzicală.

Sarcinile temei pe acasă trebuie alese astfel, încât întotdeauna să presupună informații noi în raport cu cele precedente, căci în domeniul educației muzicale, care apelează și se sprijină, în special, pe sfera emotivă a omului, emoția artistică, în afara interesului, pasiunii, inspirației nu se poate produce. Acești parametri ai temelor pe acasă la educația muzicală nu constituie un scop în sine, care impune niște activități distractive, ci un mijloc prin care elevii percep cu mai mult interes gama variată de emoții, gânduri și meditații, trăiri estetice.

---

¹⁰ Ibidem, pag. 46

8. Principiul raportului calitativ/ cantitativ

Interesul față de realizarea temelor pe acasă este determinat și de **volumul** acestora. O cerință primordială a temei pe acasă la educația muzicală o constituie selectarea judicioasă a cunoștințelor și a lucrărilor propuse spre audiție și interpretare care urmează a fi studiate în mod independent.

Selectarea acestor elemente reprezintă un proces complex cu mai multe aspecte:

- **aspectul cantitativ** implică asigurarea unui optim cantitativ accesibil elevilor și suficient pentru asimilarea trăsăturilor fundamentale ale valorilor muzicale;
- **aspectul calitativ** presupune prezența în contextul oricărei însărcinări a muzicii mari, de o adevărată valoare spirituală.

9. Principiul de conectare a activităților muzicale extrașcolare la necesitățile spirituale.

Acest principiu presupune o abordare profundă a fenomenului muzical, astfel încât inteligența muzicală a copilului să poată plonja în spații largi, iar competențele/experiențele muzicale stocate să fie conjugate cu experiența lui de viață, să poată intercomunica în scopul delimitării elementelor noi, originale, de valoare ca dimensiuni definitorii ale creativității, imaginației, sensibilității muzicale, servind, totodată, în calitate de factori ai autorealizării și adaptării imediate și permanente a copilului la cotidian.

În procesul de studiere a artei muzicale, este important ca activitățile muzicale școlare/extrașcolare să se conecteze la experiența vitală, sentimentală, intelectuală a elevului. „Discursul muzical realizează foarte intens relația obiectivă a muzicii cu multiplele zone ale experienței de viață a receptorului, cu valori pe care acesta le apără, iar toate acestea sunt aduse la apariție de către componentele formale: tonul, ritmul, timbrul, melodia care, îmbinându-se, reflectă sentimentele umane în forma cea mai pură, plăsmuiesc o întreagă lume ce fusese străină sufletului până în momentul audiției, dar din acel moment recunoști în ea propria biografie...”,¹¹ confirmă L. Bârlogeanu.

---

¹¹ Bârlogeanu, L., *Psihopedagogia artei*, Iași, Polirom, 2001

Acest principiu asigură stimularea la elevi a reflecției, cugetării, disimulării mesajelor muzicale în perspectiva relației muzicii cu lumea înconjurătoare.

Esența principiului de conectare a muzicii la necesitățile spirituale ale elevului constă în a-i stimula gândirea, în a-l determina să descopere relațiile de cauză și efect (adică să conștientizeze necesitatea psiho-spirituală de colaborare cu muzica, precum și rezultatul acestei colaborări), să sesizeze coraportul dintre muzică și realitate, să valorifice și să integreze muzica în situații adecvate din realitatea înconjurătoare, să-și dezvolte individualitatea prin asimilarea muzicii ca pe o valoare vital și spiritual necesară.

Finalitatea supremă, în baza căreia vor fi formulate temele pe acasă la educația muzicală, este aceea de a forma și dezvolta la elevi trăirea interioară, sensibilitatea, receptivitatea artistică, adică, trăirea unei stări deosebite la întâlnirea cu opera, or, factorul esențial al dezvoltării spirituale a elevului nu constă numai în rezultatul acestei trăiri interioare, ci și în însăși comunicarea cu marea muzică.

În așa fel, toate sarcinile incluse în tema pe acasă la educația muzicală nu vor fi izolate, ci se vor “suda” invizibil, fără a destrăma logica și dinamica pătrunderii în subiectul muzical, elevul căutând să descopere ceea ce s-a discutat la lecție.

*

*

*

**Conținuturi orientative
ale temelor pe acasă la educația muzicală
(focusate pe temele curriculare generale
și pe domeniile muzical-didactice principale)**

CLASA 1

Tema generală: Eu și muzica

Creăție

- Improvizează prin mișcări ale brațelor ceea ce ar reflecta conținutul și expresivitatea muzicală a cântecului („Țărișoara mea”¹², „Primăvara”¹³, „Mama”¹⁴ etc.).
- Inspirându-te din bătăile unui ceasornic, bate ritmul ceasului mare (pas-pas), a deșteptătorului (iu-te, iu-te) și, respectiv, a cesulețului mic (și mai iu-te, și mai iu-te) – Anexa 1.
- Bate din palme ritmul cântecului „Toamna”¹⁵, iar tăcerea (pauza) exprim-o prin ridicarea mâinilor în sus.
- Interpretează „Cântecul de leagăn”¹⁶, improvizând o melodie pe silaba „a-a-a”, după modelul:

- Compune o melodie ce ar reda un mesaj similar conținutului imaginii intitulată „Doina”,¹⁷ după modelul:

¹² Coroi, E., Stângă, A. *Muzica*, cl. I. Ed. Lumina, Chișinău, 1996, pag 18.

¹³ Ibidem, pag. 42

¹⁴ Ibidem, pag. 46

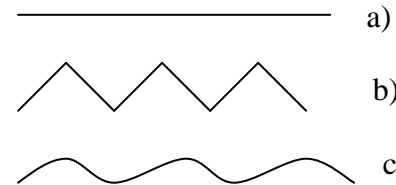
¹⁵ Ibidem, pag. 14

¹⁶ Ibidem, pag. 48

¹⁷ Ibidem, pag. 22

Audiție/receptare

- Ce lucrare audiată recent la radio sau TV te-a impresionat mai mult? Argumentează.
- Ce ne comunică compozitorul A. Hăceaturean în „Poveste de seară”¹⁸, N. Rimski-Korsakov în „Marea”¹⁹, P. I. Ceaikovski în „Cântec napolitan”²⁰? Găsește alte denumiri ce ar corespunde mesajului muzical al acestor lucrări. Argumentează.
- Ce sentimente, emoții, dispoziții sufletești vă trezește:
  - un cântec de glumă;
  - un cântec de jale;
  - o colindă de Crăciun;
  - o colindă de Paște etc. Argumentează.
- Reprezintă melodia unei lucrări audiate recent printr-o linie ce ar indica direcția discursului muzical după modelul:

Interpretare

- Interpretează cântecul „Alunelul”²¹ în caracterul respectiv, urmărind redarea grafică a liniei melodice. Ce dispoziție îți crează acest cântec în comparație cu cântecul „Toamna”²²?
- Interpretează cântecul „Țărișoara mea”²³ și povestește despre caracterul muzicii.
- Interpretează o colindă auzită de la părinți sau bunici.

---

¹⁸ Ibidem, pag. 51

¹⁹ Ibidem, pag. 54

²⁰ Ibidem, pag. 55

²¹ Ibidem, pag. 10

²² Ibidem, pag. 14

²³ Ibidem, pag. 18

- Interpretează un cântec popular/de muzică ușoară auzit la televizor sau radiou, care te-a impresionat mai mult.

Analiză/caracterizare

- De ce compozitorul E. Doga a transformat poezia „Mama”²⁴ în cântec? Cum vorbește despre mama această lucrare? Expune în scris.
- Argumentează care este funcția/rolul cântecelor de leagăn? Interpretează un cântec de leagăn.
- Ce cântece dedicate sărbătorilor de iarnă cunoști? Despre ce se povestește în ele?
- Povestește despre dispoziția, impresiile, ideile sugerate de cântecul „Limba românească”²⁵

CLASA 2

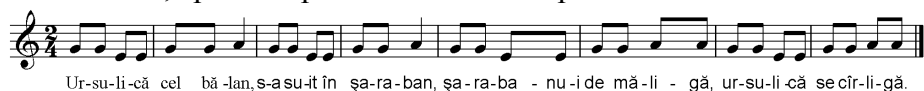
Teme generale: Marșul, dansul și cântecul, mari sfere ale expresivității muzicale. Posibilitățile comunicative și descriptive ale muzicii. Integrarea marșului, dansului și cântecului în creații muzicale de proporție. Trăsături specifice ale imaginilor muzicale determinate de caracterul muzicii de marș, dans, cântec.

Creație

- Analizează fragmentul ritmic ce urmează. Interpretează-l bătând din palme, apoi cu cuvinte:

- Solfegiază melodia de mai jos și împărte melodia cântecului în măsuri, apoi interpretează bătând din palme ritmul melodiei:

²⁴ Ibidem, pag. 46

²⁵ Ibidem, pag. 28

- Imită ritmul cadențat de mai jos prin bătăi din palme, apoi compune o melodie în caracterul respectiv:

- Încearcă să compui o melodie pe ritmul versurilor „Mama”.
- Compune o melodie cu caracter expresiv și alta cu caracter descriptiv. Găsește un tablou/ poezie cu același mesaj.

Audiție/receptare

- Audiind la radio, televizor muzica populară, determină genul ei. Numește creații muzicale în care se îmbină diferite genuri ale muzicii.
- Povestește despre cele mai interesante întâlniri ale tale cu muzica. Ce genuri ale muzicii audiate recent te-au impresionat mai puternic? De ce?
- Rezervează în portofoliu o rubrică intitulată „Impresii muzicale” în care vei selecta lucrări ce aparțin diferitor genuri muzicale.
- Prin ce se deosebește muzica noastră națională de muzica altor popoare?
- Reține muzica compozitorilor care ți-a plăcut mai mult.
- Amintește-ți lucrările muzicale cu caracter expresiv și, respectiv, descriptiv, audiate recent. Efectuează o succintă caracterizare a lor (a ideii, dispozițiilor, trăirilor, stărilor sufletești, imaginilor muzicale etc.).
- Audiază/ analizează lucrarea muzicală preferată. Argumentează rolul mijloacelor de expresivitate muzicală în redarea/crearea conținutului muzical respectiv.

Interpretare

- Interpretează cântecele „Cine cânt-așa?”²⁶, „Coasa”²⁷, „Cucușor cu pană sură”²⁸, imprimând muzicii caracter de cântec, dans și marș.

²⁶ Borș, A., Coroi, E. *Educație muzicală, cl. II*. Chișinău, Știința, 2005. pag. 15

²⁷ Ibidem, pag. 27

- Interpretează părinților colinda „La poartă la Ștefan Vodă”²⁹ în caracterul respectiv.
- Ce cântece legate de obiceiurile noastre populare cunoști? Amintește-ți colinde și urături învățate anterior.
- Interpretează cântecul „Pițigoiul” și explică rolul mijloacelor de expresivitate muzicală în redarea dispoziției respective.

Analiză/caracterizare

- Specifică în câteva enunțuri efectele psihologice pe care le manifestă asupra ta cântecele ce aparțin genurilor de marș, de cântec și de dans.
- Povestește despre cele mai interesante întâlniri ale tale cu muzica. Argumentează.
- Interpretează cântecul „Graiul mei”³⁰ și comentează conținutul textului literar.
- Audiază lucrarea „Ciocârlia”. Exprimă printr-un desen sau/și versuri imaginea/ dispoziția trăită prin audiția acestei creații.

CLASA 3

Teme generale: Limbajul muzical. Melodia, mijloc important al limbajului muzical. Noțiuni de sintaxă muzicală. Forma muzicală.

Creație

- Compune o melodie în modul major și una în modul minor. Selectează pentru fiecare dintre ele câte o poezie sau/și un tablou similar ca mesaj, dispoziție, trăire etc.
- Compune sfârșitul melodiei:

²⁸ Ibidem, pag. 24

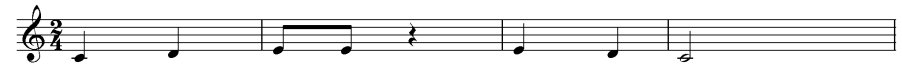
²⁹ Ibidem, pag. 36

³⁰ Ibidem, pag. 78

- Interpretează în caracter de marș melodia. Compune un acompaniament ritmic:

- Continuă tema de mai jos:

Audiție/receptare

- Audiază melodia unui cântec și determină caracterul ei.
- Ascultă, apoi compară o lucrare în caracter dansant cu alta în caracter cantabil. Determină forma muzicală a acestor lucrări.
- Determină forma muzicală a lucrării audiate recent la radio sau televizor.

Interpretare

- Învață cântecul „Ursulică cel bălan”³¹ cu surioara sau cu frațiorul tău.
- Interpretează părinților cântecul „Barbu Lăutaru”³² și povește-le despre întâlnirea celor doi mari artiști.
- Învață cântecul „Toamna”³³ și desenează un tablou ce ar reda imaginea muzicală a acestei lucrări.
- Învață colinde de la părinți și bunici. Scrie cuvintele în caiet.
- Învață cântecul „Morarul bun”³⁴ și determină forma muzicală, redând schematic structura lui.

³¹ Croitoru, S., Coroi, E. *Educație muzicală, cl. III*. Chișinău, Știința, 2000. pag.11.

³² Ibidem, pag. 27

³³ Ibidem, pag. 32

³⁴ Ibidem, pag. 79

Analiză/caracterizare

- Ce caracter are melodia „Cântecul de luptă al moldovenilor”?³⁵
Ce exprimă ea?
- Ce imagini poetice din poezia „Limba noastră” te-au impresionat?
- Care din piesele audiate sau interpretate recent ți-au plăcut mai mult? Motivează.

CLASA 4

Tema generală: Muzica poporului meu

Creație

- Intonează „Cântecul de leagăn”³⁶. Cântă-l cu cuvinte.
Redă mișcarea melodică prin gesturile mâinii.
- Scrie în caiete melodia de mai jos, solfegiaz-o, apoi compune acompanimentul ritmic pentru ea. Ce cântec popular îți amintește?

- Compune o melodie cu caracter de marș, apoi alta cu caracter de dans după ritmul următoarelor versuri: „Ca furnica mititică / Ca albina de pe flori / Suntem foarte, suntem foarte, / Suntem foarte silitori”. (Gr. Vieru).

Audiție/receptare

- Audiază și determină valoarea diverselor genuri de muzică populară.
- Amintește-ți și numește creații folclorice audiate anterior. Ce emoții ai trăit audiind această muzică?

³⁵ Ibidem, pag. 20

³⁶ Croitoru, S. Educație muzicală, cl. IV. Chișinău, Știința, 2004, pag.14

- Audiază și compară muzica compozitorilor:
  - a) G.Enescu;
  - b) C.Porumbescu;
  - c) Șt.Neaga;
  - d) E.Doga;
  - e) Gh.Mustea etc.

Comentează succint (în scris) valoarea creațiilor acestor compozitori.

Interpretare

- Învăță un cântec de leagăn și cântă-l celor mici înainte de culcare.
- Interpretează cântecul „Dragă-mi este țara mea”³⁷ și scrie un eseu în baza acestui cântec.
- Învăță pe de rost de la părinți, bunici doine, balade, colinde și alte specii din folclorul național.

Analiză/caracterizare

- Descrie reflectarea conținutului tematic al baladelor și doinelor pe planul sentimentelor și trăirilor sufletești, ale momentelor și personalităților istorice ale poporului nostru.
- Apreciază valoarea tezaurului muzical național vizavi de cultura muzicală universală.
- Povestește despre maeștrii și capodoperele poporului nostru care ne reprezintă în cultura muzicală universală (G. Enescu, C. Porumbescu, G. Musicescu etc.).

---

³⁷ Ibidem, pag. 103

CLASA 5

Teme generale: Muzica și literatura. Muzica și teatrul. Muzica și coregrafia. Muzica și artele plastice.

Creatie

- Copiază melodia de mai jos în caietul de note. Compune vocea a II-a a cântecului, apoi solfegiaz-o:

- Solfegiază fragmentul muzical de mai jos respectând tempoul și dinamica indicată. Efectuează modificări astfel, încât melodia să capete caracter hotărât, de marș:

- Scrie un ritm mixt în măsura de 5/8 (2+3 și 3+2). Așează în ritm versurile: „Vremea vine, vremea trece / Și n-am cu cine petrece”. Interpretează, tactând, aceste versuri. Alătură acestui ritm și alte versuri.

Audiție/receptare

- Vizionați împreună cu părinții, în Internet, fragmente dintr-o operă, apoi conversați despre ea.
- Pregătește câte o mică povestire pe tema „Cum ar fi muzica fără literatură?”.
- Audiază diferite tipuri de dans și determină specificul fiecăruia.

Interpretare

- Interpretează cântecul „Izvorul veșniciei”³⁸.

³⁸ Borș, A., Coroi, E. *Educație muzicală, cl. V*. Chișinău, Știința, 2005. pag. 11-

- Pregătește o scurtă analiză a cântecul dat după următorul plan:
  - a) scurtă informație despre autorul cântecului;
  - b) mesajul muzical redat prin acest cântec;
  - c) principalele mijloace de expresivitate muzicală.
- Urmărește conținutul cântecului „Cine mișcă florile”,³⁹ apoi interpretează-l în caracterul respectiv.
- Intonează un fragment muzical dintr-un film sau spectacol dramatic și determină raportul dintre muzică și alte genuri ale artei.
- Colecționează cântece ce aparțin diferitor domenii de activitate umană.
- Interpretați împreună cu familia cântecul „Frunză legănată-n vânt”,⁴⁰ și analizați conținutul lui.
- Interpretează cântecul „Valurile Dunării”,⁴¹ apoi desenează un tablou inspirat din el.

Analiză/caracterizare

- Povestește despre importanța cuvintelor într-un cântec. Ce te emoționează mai mult: versurile recitate sau un cântec pe versurile respective? De ce?
- Pregătește câte o povestire pe tema „Muzica și literatura” folosind următorul plan:
  - cum ar fi muzica fără literatură?;
  - ce genuri muzicale ar dispărea?;
  - dă exemple de creații muzicale de diferite genuri inspirate din literatură;
  - cum ar fi literatura fără muzică?;
  - dă exemple de lucrări literare în care muzica este „eroul principal”;
  - povestește pe scurt conținutul lor.
    - Povestește ce muzică „auzi” privind un tablou.
    - Audiază în sala de concert un program de muzică clasică și scrie în caietul tău impresiile muzical-artistice pe care ți le-a produs

---

³⁹ Ibidem, pag. 85

⁴⁰ Ibidem, pag. 91

⁴¹ Ibidem, pag. 50

această audiție. Este recomandabil ca, după fiecare audiție, să faci o astfel de evaluare estetică.

- Redă în scris emoțiile și sentimentele sugerate de cântecul „Primăvara”⁴².

CLASA 6

Teme generale: Muzica și istoria. Muzica și natura. Muzica cu program și fără program.

Creație

- Creează pe versurile următoare o melodie în măsura de 2/4. Pentru a-ți fi mai ușor, ți se prezintă ritmul primelor două versuri. Pe aceleași versuri crează un tablou, care ar reflecta același conținut:

Zori roze

de Al.Macedonski

*Pe sub migdali și pe sub roze
S-au dus în umbră zâmbitori;
Curgeau lumini, din ceruri roze
Vocalizau priveghetori.
Curgeau lumini din ceruri roze,
Erau copii fermecători;
Și-ncoronați de-apozeote
Se socoteau nemuritori.*

Pe sub mig- dali_____ și pe sub ro - ze_____ S-au dus în um - bră zîm - bi - tori

- Compune un cântec pe versurile ce urmează, utilizând caracterele respective:

*„Merge, merge/ Leneșul abia,
Zboară, zboară/ Albinuța mea”
Gr. Vieru*

⁴² Ibidem, pag. 94

- Confectionează diferite pseudoinstrumente muzicale (corpuri sonore, bețișoare, vase cu apă, fluierașe etc.) prin care să poți imita sunete din natură (cântecul păsărilor, mersul trenului, ceasul etc.).

Audiție/receptare

- Audiază lucrări muzicale ce abordează subiecte istorice și povestește conținutul lor.
- Scrie denumirea lucrărilor audiate la radio sau televizor în care sunt reflectate diverse stări ale naturii.
- Determină mijloacele de expresivitate muzicală prin care se reflectă imaginea muzicală a naturii.

Interpretare

- Interpretează cântecul popular „La poartă la Ștefan Vodă”⁴³ și scrie un scurt eseu în baza acestui cântec.
- Pregătește o scurtă povestire în baza cântecului: „Bardul din Mircești”⁴⁴.
- Învăță de la părinți sau bunici un cântec în care se redă o imagine muzicală din natură.

Analiză/caracterizare

- Formulează unele idei, concluzii, caracteristici cu referire la cântecul „Hora unirii”⁴⁵.
- Determină rolul muzicii în evocarea personalităților marcante care au influențat destinul istoric al poporului nostru („Cea de pe urmă noapte a lui Mihai Viteazul”⁴⁶, „Mama lui Ștefan cel Mare”⁴⁷ etc.).

---

⁴³ Borș, A., Coroi, E. *Educație muzicală, cl. VI*. Chișinău, Știința 2006, pag. 22

⁴⁴ Ibidem, pag. 36

⁴⁵ Ibidem, pag. 34

⁴⁶ Ibidem, pag. 31

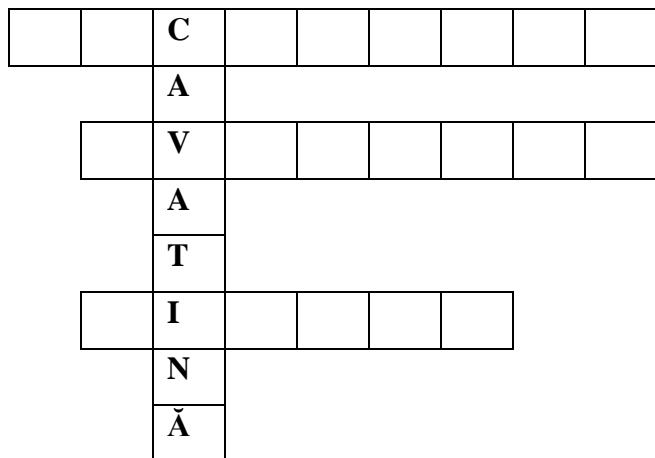
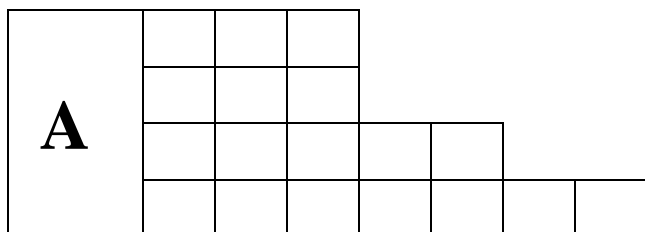
⁴⁷ Ibidem, pag. 24

CLASA 7

Teme generale: Imaginea muzicală. Dramaturgia muzicală.

Creatie

- Încearcă să-ți imaginezi o operă pentru copii după subiectul unei povestiri. Realizează structura (elementele) ei.
- Copiază în caiet grila de mai jos. Completând pătrățelele goale, vei citi denumirea unor elemente ale operei:

- Intonează „Lebăda” de C.Saint-Saens în tempoul: Adagio, Moderato și Allegro. Stabilește tempoul potrivit.

- Interpretează melodia dansului popular „Ciuleandra”⁴⁸. Improvizează variante de acompaniament ritmic, de strigături, de mișcări ritmice.

Audiție/receptare

- Ascultă și selectează lucrări muzicale care au asemănări prin conținutul lor și prin diversitatea imaginilor muzicale.
- Identifică elementele comune de limbaj artistic.
- Determină, prin audiție, punctul culminant al unei miniaturi muzicale.
- Determină procedeele de dezvoltare a muzicii într-o lucrare audiată recent la radio sau televizor.

Interpretare

- Interpretează cântecul „Măi, stejar”⁴⁹ și expune în caiet conținutul lui.
- Interpretează „Cântecul de leagăn”⁵⁰ și determină calitățile expresive ale melodiei.
- Examinează textul muzical al cântecului „Hora prieteniei”⁵¹ și indică printr-o linie grafică discursul melodic (marcând punctul culminant al melodiei).
- Interpretează cântecul „Moldova”⁵² și alcătuiește schema arhitectonică a lucrării. Indică procedeele de dezvoltare a mesajului muzical.

Analiză/caracterizare

- Expuneți părerea despre Rapsodia nr. 1 de G. Enescu după modelul: sursa de inspirație; calitățile artistice ale muzicii; ce sentimente ți-a trezit muzica Rapsodiei; conținutul de imagini.

---

⁴⁸ Gagim, I., Borș, A., Coroi, E. *Educație muzicală, cl. VII – VIII*. Chișinău, Știința, 2007, pag. 63

⁴⁹ Ibidem, pag. 15

⁵⁰ Ibidem, pag. 31

⁵¹ Ibidem, pag. 64

⁵² Ibidem, pag. 56

- Audiază cântece din repertoriul folcloric și determină valoarea lor pentru cultura muzicală națională.
- Determină prin audiție diverse lucrări muzicale de valoare și epocile muzical-artistice cărora aparțin.
- Caracterizează mijloacele de expresivitate muzicală de bază și urmărește specificul limbajului muzical al fiecărei epoci.
- Audiază și memorizează fragmente muzicale din repertoriul celor mai de seamă compozitori autohtoni.

Interpretare

- Interpretează un cântec preferat care aparține genului de muzică ușoară și caracterizează interpretul, formația și compozitorul.
- Învăță și intonează rugăciunea „Tatăl nostru”⁵³.
- Învăță un cântec din repertoriul interpretei Maria Tănase și alcătuiește o comunicare cu tema „Maria Tănase și cântecele ei”.
- Intonează câte un fragment din „Serenada” de Fr.Schubert și „Anotimpurile” de P.Ceaikovski și determină asemănările și contrastul creațiilor acestor doi compozitori.

Analiză/caracterizare

- Care este, după părerea ta, rolul uniformizării fenomenului cultural muzical în scopul identificării naționale a popoarelor?
- Inițiază o discuție-analiză a creației compozitorilor autohtoni.
- Ce piese de muzică ușoară (sau alt gen de muzică nouă) cunoști în care se prelucrează melodii de cântec și joc popular?
- Numește formații care practică această modalitate de expresie. Consideri valoroasă această practică? Argumentează.
- Formulează în scris un comentariu referitor la tematica „cosmică” în creația muzicală și în alte genuri ale artei.
- Scrie un eseu cu genericul: „Eu și muzica...”.

---

⁵³ Ibidem, pag. 120

Activități muzicale independente pentru copiii dotați muzical*

1. Elevilor li se propune să audieze independent câte o lucrare, stabilindu-se următoarele obiective:

- Să execute o analiză a lucrării audiate (Anexa 2).
- Să perceapă caracterul, dispoziția, trăirile, emoțiile transmise de către compozitor prin mesajul creației respective.
- Să mediteze asupra imaginii/taboului conturate imaginativ în timpul auditei.
- Să asocieze conținutul/mesajul muzical cu un text literar asemănător după conținut.
- Să povestească prietenilor conținutul lucrării muzicale, astfel încât să le trezească acestora curiozitatea de a o audia.

2. Set de activități muzicale independente, orientate spre însușirea creativă a mijloacelor de expresivitate muzicală:

a) Forma muzicală

- Audiind o lucrare muzicală, redă grafic forma acesteia.
- Compune o melodie în baza unei povestiri, respectând forma acesteia.
Povestește conținutul literar prin cânt, respectând principiile formei respective.
- Inventează o formă muzicală proprie. Compune o muzică în forma respectivă.

b) Ritmul

- Audiind un fragment muzical, redă grafic „desenul” ritmic al acesteia.
- Redând un anumit desen ritmic, repetă-l prin combinația diferitor mișcări/bătăi ritmice (din palme, picioare, instrumente idiofone, pseudoinstrumente etc.)
- Descoperă acompaniamentul ritmic al unei poezii și redă-l grafic în scris.
- Compune o poezie sau o povestire ritmizată în baza unui desen ritmic.

---

* Se recomandă adaptarea activităților muzicale respective conținuturilor tematice necesare.

- Improvizează un desen ritmic, inspirându-te din caracterul ritmic al unui motiv de marș, vals, cântec de leagăn etc.

c) Modul muzical

- „Dialog muzical”.

- Improvizează motive muzicale după modelul: întrebare tristă – răspuns trist; întrebare tristă – răspuns vesel; întrebare veselă – răspuns trist.

- Compune o melodie în baza unei poezii, utilizând coloritul modal ca mijloc de re-creare a imaginii corespunzătoare.

d) Registrul și melodia

- Scrie un eseu pe tema: „Un registru – un efect...”, unde ai posibilitatea de a asocia registrele grav, mediu sau acut diverselor evenimente, fenomene, imagini, acțiuni etc.

- Desenează o scăriță ce ar simboliza direcția unui traseu de la registrul grav spre cel acut, repartizând pentru fiecare treaptă câte un personaj al unei povești.

- Improvizează o melodie în registrul mediu.

e) Tempoul

- Descoperă într-o poveste personaje, acțiunile cărora se subordonează agogicii.

- Compune un desen ritmic ce ar reda pornirea unui tren, a unei mașini și a altor lucruri (fenomene) ce se supun unei agogici variate.

f) Dinamica muzicală

- Improvizează expresii ale mimicii, gesturi, mișcări ale mâinilor, corpului ce ar reprezenta diferite nuanțe dinamice.

- Reflectând asupra unei creații muzicale, urmărește logica desfășurării nuanțelor dinamice în contextul imaginii muzicale respective.

- Redă printr-un desen fenomene ale naturii ce ar sugera diferite nuanțe dinamice.

Anexa 1

Ceasul

Musical score for 'Ceasul' in 2/4 time. The melody is written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are: Cea - sul ma - re tic, tac, tic, tac lar deș-tep - tă - to - rul ba - te ti - ca, ti - ca ti - ca, ti - ca Ce - su - le - țul de la mi - nă ti - ca. ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca, ti - ca, ta.

Anexa 2

Model de analiză auditivă

1. Numele compozitorului _____

2. Denumirea creației muzicale _____

3. Caracterul imaginilor muzicale _____

4. Mijloacele de expresivitate muzicală:

- Structura creației _____

- Modul _____

- Tempoul _____

- Registrul _____

- Dinamica _____

- Melodia _____

- Timbrul _____

După exemplul:

1. Numele compozitorului Tomaso Albinoni

2. Denumirea creației muzicale Adagio

3. Caracterul imaginii muzicale Liric, meditativ, profund, sensibil

4. Mijloacele de expresivitate muzicală:

- Structura creației Tripartită

Partea I.

- Modul minor

- Tempoul liniștit

- Registrul toate registrele

- Dinamica medie, puternică

- Melodia fluiditate melodică, sensibilitate, expresivitate, senzație tensionată

- Timbrul orgă, orchestră simfonică

Partea II.

- Modul minor

- Tempoul liniștit cu atmosferă tensionantă

- Registrul mediu și înalt

- Dinamica variată

- Melodia sunet violonistic obsedant, urcare melodică neliniștită

- Timbrul vioară, orchestră simfonică

Partea III.

Desfășurarea temei violonistice din partea a doua pe fundalul reprizei integrale a primei părți. Final tensionat, muzical-filozofic și sfârșit singuratic al sonorității violonistice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bârlogeanu, L. Psihopedagogia artei. – Iași, 2001.
2. Bernstein, L. Cum să ascultăm muzica. – București, 1985.
3. Borș, A., Coroi, E. Educația muzicală, cl. II. Chișinău, 2005
4. Borș, A., Coroi, E. Educația muzicală, cl. V. Chișinău, 2005
5. Borș, A., Coroi, E. Educația muzicală, cl. VI. Chișinău, 2006.
6. Bunescu, V. Munca independentă a elevilor. – București, 1957.
7. Coroi, E., Borș, A., Gagim, I. Educația muzicală. Curriculum școlar. Chișinău, 2006.
8. Croitoru, S., Coroi, E. Educație muzicală, cl. III. – Chișinău, 2000.
9. Croitoru, S. Educație muzicală, cl. IV. – Chișinău, 2001.
10. Delion, P. Metodica educației muzicale. – Chișinău, 1993.
11. Gagim, I. Știința și arta educației muzicale. – Chișinău, 2006.
12. Gagim, I. Dimensiunea psihologică a muzicii. – Iași, 2003.
13. Gagim, I. Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale, Referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publicate în pedagogie, Chișinău, 2004
14. Joița, E. Educația cognitivă. – Iași, 2002.
15. Morari, M. Evaluarea culturii muzicale a elevilor în procesul de realizare a curriculum-ului școlar. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2004,
16. Morari, M., Stîngă, A. Educația muzicală. Curriculum școlar. Chișinău, 2010.
17. Munteanu, G. Îndrumar metodic pentru practica pedagogică. – București, 1997
18. Roco, M. Creativitate și inteligență emoțională. – București, 2001-
19. Stan, E. Pedagogie postmodernă. - Iași, 2004.
20. Șerfezi, I. Metodica predării muzicii. – București, 1967.
21. Teplov, B. Psihologia aptitudinilor muzicale. – București, 1961.
22. Vacarciuc, M. Dezvoltarea spirituală a micului școlar prin muzică și cânt. Ghid metodic pentru studenții facultății Pedagogie, învățători și profesori de Educația muzicală. – Chișinău, 2002
23. Văideanu, G. Educația la frontiera dintre milenii. – București, 1998.

24. Абдуллин, Э. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе. – Москва, 1983.
25. Апраксина, О. Методика музыкального воспитания в школе. – Москва, 1983.
26. Асафьев, Б. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Ленинград, 1973.
27. Баренбойм, Л. Система детского музыкального воспитания Карла Орфа. – Ленинград, 1970